

dia 28 i l'edició del llibre/catàleg és, si bé no una rehabilitació completa, sí una crida responsable a rellegir i interpretar, des del present, l'obra d'un dels intel·lectuals catalans més sobresortints de les primeres dècades del segle passat. Els orsians del país —diria que cada cop són més els interessats per trobar, descobrir o explicar els diversos desllorigadors, idees matriu, del seu pensament cultural i crític— acrediten la feina que s'està fent. I tothom sap i coneix que entre aquets orsians hi ha representants de concepcions ideològiques i estètiques ben diferents i, a vegades contraposades, la qual cosa confirma i assegura una visió oberta i no reductora de la vida i obra de l'autor.

Sense entrar en detalls, que ara seria impossible, només cal dir que la Jornada dedicada a Ors s'estructurà entorn de tres taules rodones on diversos estudiosos analitzaren el vessant social i polític (catalanisme/falangisme); la identitat del jo i el desdoblament en els heterònims i les oceànides o personatges femenins de les seves, dites, novel·les com Teresa, Gualba o Lídia. La clausura fou a càrrec d'Oriol Pi de Cabanyes que, sota el títol de «L'últim Ors a Catalunya», presentà el retorn d'Eugeni d'Ors i la seva instal·lació a Vilanova i la Geltrú després del que es pot considerar com la seva "segona defenestració" atès que en els anys vint Ors marxà de Catalunya però també en els quaranta fou exclòs i li retiraren qualsevol responsabilitat política i cultural dins del règim franquista on ell havia tingut un paper destacat en els primers anys. D'alguna manera es pot parlar d'un possible doble fracàs perquè tot i la importància de la seva acció pública i cultural mai no reeixí a perllongar-se en la funció interventiva i orientadora que s'havia autoatorgat. Per una raó o altra, i sens dubte la seva complexa personalitat deuria tenir molt a veure, les autoritats polítiques, d'un i altre signe, acabaren retirant-li el seu suport. El darrer Ors retorna amb voluntat de retrobament i enllaç amb noms de les noves generacions com fou el cas de Tàpies o Oriol Bohigas.

Les ponències de la Jornada estan, com s'ha dit, totes recollides a *Eugeni d'Ors. Potència i resistència*, llibre/catàleg que es converteix, avui, en una necessària i immillorable introducció als estudis i a tota la problemàtica orsiana. Bona part de les seves llums i ombres queden explicitades i, en alguns casos, s'obren camí enriquint amb noves interpretacions la perspectiva sobre l'autor: l'ús i funció del heterònims, les raons polítiques i administratives que porten a la seva defenestració i ruptura; la personalitat, estètica i identificació de les seves oceànides; les moltes dualitats que configuren el seu pensament, entre les principals el classicisme contra el romanticisme i la interpretació del barroc; la seva angelologia; la relació-confrontació d'Ors amb Ortega, el seu paper en la revalorització del misteri d'Elx, el canvi de criteri i posició sobre el que és i significa una nova teoria literària com la literatura comparada; la relació d'Ors amb el pensament i obra d'intel·lectuals de l'època com Ferrater Mora, Dionisio Ridruejo o Joan Fuster, que fou, d'altra banda, el primer intel·lectual català a la postguerra que reivindicà Ors diferenciant "interès" amb "identificació". Una suma, doncs, de veus que resituen Eugeni d'Ors en la perspectiva d'avui i que han d'ajudar a perfilar, més i millor, el seu paper en la història recent.

Àlex BROCH
Institut del Teatre

«Com en dius?» Noms de jocs d'infants a la plaça Vicenç Martorell (28 de maig de 2015). — El 8 de juny del 2015, Joan Veny i Clar va rebre el 47è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes de mans d'Òmnium Cultural en un acte al Palau de la Música Catalana.

Durant les setmanes prèvies es van fer diverses activitats amb l'objectiu de visibilitzar i popularitzar l'obra del guardonat, especialment la seva recerca a l'*Atlas Lingüístic del Domini Català*. Una d'aquestes activitats va ser un joc interactiu que consistia a dir quines paraules es coneixen per a designar una quinzena de conceptes estudiats a l'*Atlas*, tots relacionats amb jocs infantils. Més de 4.000 persones van respondre el qüestionari elaborat a partir de preguntes indirectes i il·lustracions. Les respostes van ser comentades per Joan Veny mateix, tot conversant amb

la presidenta d'Òmnium, Muriel Casals, i l'escriptor Màrius Serra. La conversa va tenir lloc al davant de l'Espai Mallorca, a l'aire lliure i a poques passes de l'Institut d'Estudis Catalans, al bell mig del Raval de Barcelona.

Els assistents van fer un recorregut per la dialectologia i la geografia catalanes i van poder percebre la magnitud de l'*Atles* a partir dels comentaris que el doctor Veny feia sobre unes quantes desenes de paraules que corresponien a aquests jocs infantils. Dels *mèrvols* menorquins, anglicisme herència del domini britànic, al *sambori* valencià, pres de *cimbori* ja als segles XIV-XV per la similitud amb l'estructura arquitectònica, quan el de la Catedral de València encara estava en construcció. Per posar-ne només dos exemples.

A través d'aquestes activitats, moltes persones de fora de l'àmbit acadèmic han descobert la importància de l'*Atles*, una obra que a través de l'estudi de la llengua també ens descriu un país, comú i alhora complex i divers. Com digué Joan Veny mateix en el discurs d'agraïment a l'acte del Palau de la Música, «estudiar la llengua pròpia en funció del territori és palpar l'adherència dels parlants al seu petit espai, aspirar l'aroma dels seus mots, fer confluïr sentiments i paraules, destil·lar intuïcions lluminoses...»

Quan es va demanar quin personatge fantàstic s'utilitza per fer por a la canalla, l'*home del sac* va ser la resposta més repetida entre els que respongueren el qüestionari. Veny el va posar com a exemple d'una denominació exclusivament catalana, diferenciada per exemple del *coco* castellà o del *camo cruso* occità, i que alhora trobem pràcticament a tot el domini lingüístic. Al mateix temps, però, a través de l'*Atles* i de les respostes obtingudes d'arreu, ens adonem que aquest concepte ens serveix com a exemple paradigmàtic no només de la diversitat lingüística, sinó de com la llengua ens descriu un país i els seus parlants, fins i tot amb totes les seves fil·lies i fòbies. Respostes que ens enllacen amb la història més llunyana i sovint plena de prejudicis (el moro Mussa, el jueu) i amb la més propera (el Guàrdia Civil). Que relliguen territoris i creen localismes, del *saginer* (o *siginero*) àmpliament estès al País Valencià i a les Terres de l'Ebre, fins al *marranyoc* de Castellterçol. Paraules, com totes, que a través de l'estudi del seu origen permeten traçar la història col·lectiva dels que les emprem, un estudi que el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes 2015 du a terme amb tant de rigor com d'entusiasme. Joan Veny i Clar, en el seu discurs al Palau de la Música, deia: «M'emociona especialment conèixer l'origen d'un mot. L'etimologia és com una simbiosi d'intuïció, d'entramat de llengües, de familiarització amb el passat, de comerç amb les variants dialectals, de guspires d'imaginació, de coneixement de les atàviques creences populars...»

Gerard MUIXÍ I TEJADO
Òmnium Cultural

Josep Maria Benet i Jornet, Premi d'Honor de les Lletres Catalanes de l'any 2013. — El 45è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes ha recaigut en el gran dramaturg Josep Maria Benet i Jornet (Barcelona, 1940). Així ho va decidir el jurat —format per Margarida Aritzeta, Margarida Casacuberta, Lluís Duran, Pilar Garcia, Ramon Pla, Damià Pons, Joaquim Maria Puyal, Carles Solà i Josep-Maria Terricabras—, «per la qualitat i extensió, varietat i coherència de la seva obra amb continuïtat infatigable i fidel al teatre de text, que l'ha convertit en referència del patrimoni teatral».

Benet i Jornet, sorprès pel premi, afirmava: «Literalment, no entenc per què m'atorguen el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, però sí serveix per a recordar que el teatre també és literatura, i contribueix a reforçar aquest gran moment que viu el teatre català, reconegut internacionalment, el millor de la seva història, ja em fa feliç». El premiat assegurava que quan Muriel Casals, presidenta d'Òmnium Cultural, li va trucar per a comunicar-li la decisió del jurat, va quedar per-